

Економіка та управління підприємствами

УДК 338.242.2:347.77

Тіманюк Валерія Миколаївна

*кандидат фармацевтичних наук, доцент,
доцент кафедри креативної педагогіки та інтелектуальної власності
Українська інженерно-педагогічна академія*

Тиманюк Валерия Николаевна

*кандидат фармацевтических наук, доцент,
доцент кафедры креативной педагогики
и интеллектуальной собственности
Украинская инженерно-педагогическая академия*

Timaniuk Valeriia

*PhD in Pharmacy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Creative Pedagogy and Intellectual Property
Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy*

Тіманюк Ірина Володимирівна

*кандидат фармацевтичних наук, доцент,
доцент кафедри фармацевтичного маркетингу та менеджменту
Національний фармацевтичний університет*

Тиманюк Ирина Владимировна

*кандидат фармацевтических наук, доцент,
доцент кафедры фармацевтического маркетинга и менеджмента
Национальный фармацевтический университет*

Timanyuk Iryna

*PhD in Pharmacy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Pharmaceutical Marketing and Management
National University of Pharmacy*

**ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДГОТОВКУ ПРОЕКТ-МЕНЕДЖЕРІВ ДО
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ
К ВОПРОСУ О ПОДГОТОВКЕ ПРОЕКТ-МЕНЕДЖЕРОВ К
УПРАВЛЕНИЮ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЕКТАМИ
TO THE PROBLEM OF PREPARATION OF PROJECT MANAGERS
FOR THE MANAGEMENT OF INNOVATION PROJECTS**

Анотація. У статті розглянуто актуальні питання управління інноваційними проектами в сучасних умовах господарювання. Звернуто увагу на те, що управління проектами – визнана і дуже затребувана в усьому світі професійна дисципліна і в багатьох країнах розроблені стандарти підготовки проект-менеджерів. Акцентує увагу на ступінь значущості сучасного проект-менеджера в здійсненні ефективного управління на всіх етапах створення і розробки інноваційних проектів з отриманням заздалегідь запланованого результату. Виділено вимоги до його професійним і особистісним характеристикам. Обґрунтовано недоліки підготовки креативних проект-менеджерів для інноваційної діяльності в Україні. Показана необхідність управління об'єктами інтелектуальної власності (ОІВ), особливо при розробці складних наукомістких інноваційних проектів. Для цього на основі аналізу численних джерел спеціалізованої літератури сформовані і виділені всі основні функції управління інноваційним проектом. Відзначається, що ні в літературі, ні на практиці не приділяється увагу управлінню ОІВ, а також регулювання відносин між власниками прав на дані об'єкти. Встановлено важливі чинники успішності інноваційного проекту, які ще раз доводять, що на інноваційність та конкурентоспроможні переваги інноваційного проекту впливає наявність ОІВ і їх своєчасна охорона. Визначено і виділені основні причини, які доводять необхідність володіння професійними компетентностями в сфері ІВ, враховувати вплив ІС на

правові, економічні, технологічні аспекти інноваційного проекту. Встановлено, що проект-менеджери повинні купувати і активно використовувати всі нові і нові навички, вміння та здібності, а вони закріплюються на рівні постійно допрацьовується освітніх програм. Запропоновано розробити нову систему підготовки, перепідготовки управлінських кадрів у сфері управління ІВ.

Ключові слова: інноваційний проект, проект-менеджер, управління інноваційним проектом, інтелектуальна власність, підготовка проект менеджерів у сфері інтелектуальної власності.

Аннотація. В статье рассмотрены актуальные вопросы управления инновационными проектами в современных условиях хозяйствования. Обращено внимание на то, что управление проектами – признанная и очень востребованная во всем мире профессиональная дисциплина и во многих странах разработаны стандарты подготовки проект-менеджеров. Акцентируется внимание на степень значимости современного проект-менеджера в осуществлении эффективного управления на всех этапах создания и разработки инновационных проектов с получением заранее запланированного результата. Выделены требования к его профессиональным и личностным характеристикам. Обоснованы недостатки подготовки креативных проект-менеджеров для инновационной деятельности в Украине. Показана необходимость управления объектами интеллектуальной собственности (ОИС), особенно при разработке сложных наукоемких инновационных проектов. Для этого на основе анализа многочисленных источников специализированной литературы сформированы и выделены все основные функции управления инновационным проектом. Отмечается, что ни в литературе, ни на практике не уделяется внимание управлению ОИС, а также регулированию отношений между владельцами прав на данные объекты.

Установлены важные факторы успешности инновационного проекта, которые еще раз доказывают, что на инновационность и конкурентоспособные преимущества инновационного проекта влияет наличие ОИС и их своевременная охрана. Определены и выделены основные причины, которые доказывают необходимость владения профессиональными компетентностями в сфере ИС, учитывать влияние ИС на правовые, экономические, технологические аспекты инновационного проекта. Установлено, что проект-менеджеры должны приобретать и активно использовать все новые и новые навыки, умения и способности, а они закрепляются на уровне постоянно дорабатываемых образовательных программ. Предложено разработать новую систему подготовки, переподготовки управленческих кадров в сфере управления ИС.

Ключевые слова: *инновационный проект, проект-менеджер, управление инновационным проектом, интеллектуальная собственность, подготовка проект менеджеров в сфере интеллектуальной собственности.*

Summary. *The article deals with the urgent issues of innovative projects management in modern economic conditions. Attention is drawn to the fact that project management is a recognized and highly demanded professional discipline throughout the world and standards for the preparation of project managers have been developed in many countries. Emphasis is placed on the degree of significance of the modern project manager in implementing effective management at all stages of creating and developing innovative projects with the receipt of a pre-planned result. Highlighted requirements for his professional and personal characteristics. The disadvantages of preparing creative project managers for innovation activities in Ukraine are substantiated. The necessity of management of intellectual property objects (IPO), especially*

when developing complex high-tech innovative projects. To do this, based on the analysis of numerous sources of specialized literature, all the main functions of managing an innovative project have been formed and highlighted. It is noted that neither in the literature nor in practice, attention is paid to the management of the OIP, as well as the regulation of relations between the owners of rights to these objects. The important success factors of the innovation project are established, which once again prove that the innovation and competitive advantages of the innovation project are affected by the presence of the OIP and their timely protection. Identified and highlighted the main reasons that prove the need for possession of professional competence in the field of IP, take into account the impact of IP on the legal, economic, technological aspects of an innovative project. It has been established that project managers should acquire and actively use more and more new skills, abilities and abilities, and they are fixed at the level of constantly updated educational programs. It was proposed to develop a new system of training and retraining of managerial personnel in the field of IP management.

Key words: *innovative project, project manager, innovative project management, intellectual property, preparation of project managers in the field of intellectual property.*

Постановка проблеми. В даний час управління інноваційними проектами в Україні набуває все більшого значення і здійснюється у всіх областях господарської діяльності: в наукових дослідженнях і розробках, бізнесі, культурі, політиці, соціально-економічній сфері та ін. Найбільш часто менеджери стикаються з проектним управлінням при реалізації інноваційних ідей розробників, замовлень клієнтів, потреб ринку, придбання грантів, участі в конкурсах та ін. Однією з найбільш гострих проблем в управлінні інноваційними проектами є недолік підготовлених кадрів креативних проект-менеджерів, здатних добиватися конкурентних

переваг на внутрішньому і зовнішньому ринках за допомогою реалізації інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню методології управління проектами присвячені роботи таких вчених як: П. Гейзлер [1], М. Разу [2], І. Мазур [3], Н. Бушуева [4], Ф. Ярошенко [5], Х. Танака [6], В. Бабаєв [7], Л. Батенко [8], Л. Ноздріна [9], Дж. Пинто [10] та ін. Авторами розглянуті теоретичні закономірності, методології, методи, методики і практичні основи управління інноваційними проектами. Система кадрового забезпечення управління інноваційними проектами розглянута в роботах М. Грашиної [11], О. Новікової [12], С. Бушуева [13], О. Капітанець [14], Л. Хакимової [15] та ін. Однак, все актуальнішими стають питання спеціальної підготовки креативних проект-менеджерів для інноваційної економіки України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування необхідності формування у проект-менеджерів професійної компетентності в сфері управління ІВ як важливої функції в підсистемі управління інноваційним проектом шляхом підготовки або перепідготовки управлінських кадрів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління проектами як методологія, згідно з аналізом літературних джерел [1-10] є методичною основою використання сучасних способів і технологій управління в процесах ініціації, планування, організації, координації усіх учасників інноваційної діяльності, контролю і своєчасного завершення інноваційного проекту з метою отримання запланованих результатів. У узагальненому визначенні керівник проекту – це проект-менеджер, якому замовник (інвестор) делегує повноваження на здійснення робіт по управлінню проектом: від планування до оцінки ефективності і його здачі замовнику.

Відомо, що в проекті беруть участь три основні суб'єкти: автор (розробник) інноваційного проекту, інвестор і проект-менеджер. Якщо

автор є фахівцем у певній предметній області, то проект-менеджер повинен володіти знаннями не тільки в профільній діяльності, але також відмінно володіти комунікативними навичками, вміти приймати правильні рішення в критичних ситуаціях і нести за них персональну відповідальність, продуктивно працювати на всіх етапах життєвого циклу інноваційного проекту. Особливі вимоги пред'являються до таких особистісних якостей як здатність генерувати ідеї, вміти працювати в команді, бути екстравертом, ініціативним, мати харизму, вміти відстоювати свою позицію. Від сучасних проект-менеджерів все частіше потрібні знання розмовної та письмової англійської мови, програмного забезпечення MS Project, розуміння таких принципів управління проектами, як, наприклад, стандарт PMI (Project Management Institute) та ін.

За кордоном управління інноваційними проектами сформувалося як одно з напрямів професійної діяльності, у багатьох країнах розроблені і діють стандарти підготовки проект-менеджерів. Наприклад, в керівництві РМВОК[®] сконцентрований і викладено досвід проектних менеджерів усього світу, яка схвалена ISO 9001

Провідні вищі учбові заклади України, в основному, будівельного, економічного і управлінського профілів відкрили відповідні спеціальності/спеціалізації, проте динамічний розвиток проектного управління у всьому світі зобов'язує менеджерів постійно підвищувати свій професійний рівень, використати нові інформаційні технології, вивчати нові методи і методики в управлінні інноваційними проектами. В зв'язку з цим особливо актуальною є організація цільової перепідготовки дипломованих магістрів у вищих учбових закладах, авторитетних консалтингових фірмах, учбових Центрах.

Найбільш пріоритетним і важким завданням є підготовка проект-менеджерів для управління наукомісткими, складними інноваційними

технологічними проектами в таких областях як машинобудування, фармацевтика, будівництво, енергетика, транспорт. Особливість інноваційних проектів полягає в тому, що вони мають унікальний неповторний характер, обмежені в часі і ресурсах, пов'язані з дотриманням стандартів якості, пов'язані з підвищеним ризиком, схильні до змін на різних фазах життєвого циклу. Управління проектами включає виконання проект-менеджерами таких функцій [11-16], як: управління роботою проекту; управління фінансами; управління часом; управління вартістю; управління якістю і змінами; управління ресурсами; управління командою проекту; управління ризиками; координація управління; управління інформацією і комунікаціями. Однак, слід зазначити, що відсутня така важлива функція як управління інтелектуальною власністю. В інноваційних проектах, об'єкти інтелектуальної власності мають першорядне значення. Створення, формування і управління ОІВ в інноваційних проектах дозволяє підвищити конкурентоспроможність розробки (нового продукту, послуги), закріпити монопольне право на її використання, отримати додатковий дохід при введенні ОІВ в господарський оборот. Для проект-менеджера важливим є вчасно виявити ОІВ, визначити час і форму охорони ОІВ (винахід, корисна модель, комерційна таємниця та ін.), Розробити патентну стратегію, залучити, при необхідності фахівців інженерів-патентознавців, юристів, маркетингологів. Крім того, інвестор, для отримання доходу на вкладений капітал, зацікавлений отримати право власності на всі результати, отримані в ході виконання і реалізації проекту. З цього випливає, що регулювання відносин прав власності на ОІВ в рамках інноваційного проекту, є ключовим моментом при розподілі прибутку і нематеріальних активів. Крім того, інноваційні проекти відрізняються значним ступенем невизначеністю, наявністю протидіючих сил до змін і ін., що вказує на необхідність проведення якісної оцінки. Тому надзвичайно важливо

провести спеціальну процедуру встановлення інтегральних чинників успішності інноваційних проектів для встановлення відповідності між оптимальними зусиллями в розробці проекту до отриманого результату. Найбільш важливі фактори успішності інноваційного проекту наведені на рис.1.

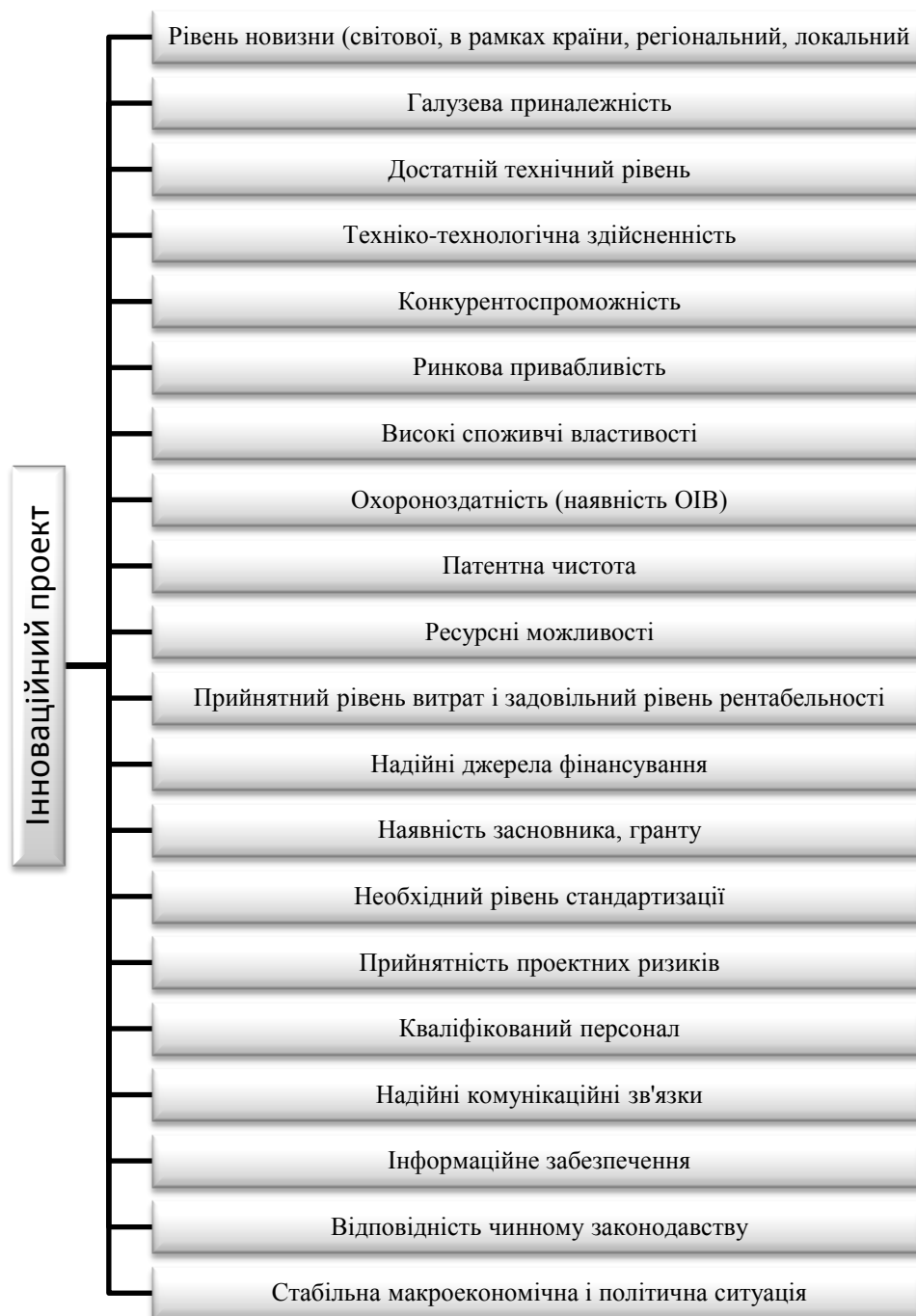

Рис. 1. Основні чинники успішності інноваційного проекту

Таким чином, на успішність проекту в першу чергу впливають такі фактори, як новизна, оригінальність, корисність, практична потрібність, які забезпечуються наявністю і грамотним управлінням інтелектуальною власністю. Це дає можливість максимально ефективно завершити інноваційний проект, який буде володіти конкурентоспроможністю, мати лідируючі переваги на ринку. Велике економічне вплив надають права на ОІВ не тільки на наукомісткі технічні інноваційні проекти, а й на проекти в будь-якій області національного господарства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подалі розвідок у даного напрямку. В даний час спостерігається абсолютно недостатній рівень освіти менеджерів у сфері інтелектуальної власності, а також слабка інформованість викладачів в правових аспектах і підходах до управління інтелектуальною власністю як основи інноваційної діяльності. Це пов'язано з тим, що в ВУЗах України наказом від 04.03.2015р. №235 скасовано дія наказу МВО від 20.10.2004 р № 811 «Про запровадження у ВНЗ навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність», яка дозволяла отримувати основні базові знання в галузі ІВ, що так важливо в ринкових умовах господарювання [17-18].

Професійні знання в області управлінні інтелектуальної власності необхідні сучасним проект-менеджерам з наступних причин:

1. Ліквідація і скорочення патентно-ліцензійних відділів в організаціях і ВУЗах України не дає можливості проект-менеджерам залучити профільних фахівців патентознавців до участі в роботі над інноваційним проектом.

2. Обмеженість фінансування інноваційного проекту, не дозволяє вдаватися до послуг висококваліфікованих патентних повірених або консалтинговим фірмам у сфері ІВ.

3. Проект-менеджер повинен брати активну участь у всіх підсистемах управління інноваційним проектом і забезпечувати своєчасну

охорону і захист об'єктів патентного, авторського і суміжного права, організувати ефективне управління винятковими і іншими майновими правами на ОІВ і виникаючими відносинами при їх розподілі між суб'єктами.

4. Проект-менеджер повинен вміти ефективно і правомірно використовувати ОІВ, які знаходяться в розпорядженні третіх осіб, якщо вони необхідні для здійснення інноваційного проекту.

5. Управління інноваційними проектами часто зводиться до управління об'єктом інтелектуальної власності, наприклад, винаходом.

Для виконання поставленого завдання, повинні бути задіяні системи освіти: вища, післявузівська, післядипломна, додаткова. Необхідно в ВУЗах передбачити програму курсу з управління ІВ для підготовки магістрів за спеціальністю 073.Менеджмент. Це дозволить майбутнім менеджерам ознайомитися з фундаментальними принципами управління інтелектуальною власністю в контексті інноваційного проекту, забезпечити поширення передового досвіду, надаючи стимулюючу дію на створення, формування та придбання прав на результати інтелектуальної діяльності. Слід пам'ятати, що за своїми властивостями інтелектуальна власність є визначальним і невичерпним ресурсом соціального, культурного і економічного розвитку України.

Література

1. Гейзлер П.С. Управление проектами / П.С. Гейзлер, О.В. Завьялова. – Мн. : Книжный Дом; Мисанта, 2005. 288 с.
2. Разу М.Л. Управление проектом. Основы проектного управления : учебник / коллектив авторов ; под ред. проф. М.Л. Разу. — 3е изд., перераб. и доп. — М. : КНО РУС, 2010. 760 с.
3. Мазур И.И. Управление проектами: учеб. пособие для студентов, обучающихся по специальности «Менеджмент организации» / И.И.

- Мазур [и др.] ; под общ. ред. И.И. Мазура и В.Д. Шапиро. — 6 е изд., стер. — М. : Издательство «Омега Л», 2010. 960 с.
4. Бушуева Н.С. Креативные технологии в управлении проектами и программами / Н.С. Бушуева, С.Д. Бушуев, И.А. Бабаев и др. – К.: Саммит книга, 2010. 768 с.
 5. Ярошенко Ф.А. Управление инновационными проектами и программами на основе системы знаний Р2М: монография / Ф.А. Ярошенко, С.Д. Бушуев, Х. Танака. – К.: 2011. – 263 с.
 6. Танака Х. Сценарии управления проектами в многоукладной культуре УП: опыт Японии. / Х. Танака // Управление проектами и программами – №4. 2005.
 7. Бабаєв В.М. Управління проектами: навч. пос. / В.М Бабаєв. – Харків: ХНАМГ, 2006. 244 с.
 8. Батенко Л.П. Управління проектами: навч. пос. / Л.П. Батенко, О.А. Загородніх, В.В. Ліщинська — К.: КНЕУ, 2003. 231 с.
 9. Ноздріна Л.В. Управління проектами: підручник / Л.В. Ноздріна, В.І. Ящук, О.І. Полотай / За заг.ред. Л.В. Ноздріної. К.: Центр учбової літератури, 2010. 432с.
 10. Дж. Пинто. Управление проектами. Теория и практика менеджмента / Джеффри К. Пинто пер. с англ. СПб: Питер, 2004. 463 с.
 11. Грашина М.Н. О стандартизации оценки профессионального уровня менеджеров проектов: существующая ситуация и новые предложения [Электронный ресурс] / М.Н. Грашина, А.В. Платов. – Режим доступа: www.fostas.ru/library/GRASHN2_t3.RTF
 12. Новикова О. Инновационные менеджеры: постановка проблемы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: allventure.ru/articles/23/#replies_page1

13. Бушуев С.Д. Основы профессиональных знаний и система оценки компетенции проектных менеджеров / С.Д. Бушуев, Н.С. Бушуева– Киев: ІРІДІУМ, 2010. 225 с.
14. Капітанець О.М. Педагогічна підготовка менеджерів у вищих технічних навчальних закладах: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / О.М. Капітанець. –Вінниця, 2001. 211 с.
15. Хакимова Л.А. Формирование инновационных компетенций выпускников вузов посредством развития бизнес-инкубирования / Л.А. Хакимова // Управление инновациями: теория, методология, практика. – 2012. № 23. С. 191-195.
16. Руководство к своду знаний по управлению проектами, 5е издание/ Project Management Institute (PMI). – Project Management Institute, Inc., 2012. 614 с.
17. Тіманюк В.М. Обґрунтування необхідності відновлення викладання курсу «Інтелектуальна власність» у ВНЗ України / В.М. Тіманюк, І.В. Тіманюк, О.С. Дашкевич // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Збірник наукових праць. Випуск 48-49. – Х.:УПА, 2016. С. 218-221.
18. Арменский А.Е. Инновационная экономика и роль в ней интеллектуальной собственности / А.Е. Арменский // Инновации. 2009. №11. С.30-33.

References

1. Geyzler P.S. Upravlenie proektami / P.S. Geyzler, O.V. Zavyalova. – Mn.: Knijnyiy Dom; Misanta, 2005. 288 s.
2. Razu M.L. Upravlenie proektom. Osnovy proektnogo upravleniya : uchebник / kollektiv avtorov ; pod red. prof. M.L. Razu. — 3 e izd., pererab. i dop. — M. : KNO RUS, 2010. 760 с.
3. Mazur I.I. Upravlenie proektami: ucheb. posobie dlya studentov, obuchayuschihся po spetsialnosti «Menedjment organizatsii» / I.I. Mazur

- [i dr.] ; pod obsch. red. I.I. Mazura i V.D. Shapiro. — 6 e izd., ster. — M. : Izdatelstvo «Omega L», 2010. 960 s.
4. Bushueva N.S. Kreativnyie tehnologii v upravlenii proektami i programmami / N.S. Bushueva, S.D. Bushuev, I.A. Babaev i dr. — K.: Sammit kniga, 2010. 768 s.
 5. Yaroshenko F.A. Upravlenie innovatsionnyimi proektami i programmami na osnove sistemyi znaniy R2M: monografiya / F. Yaroshenko, S.D. Bushuev, H. Tanaka — K.: 2011. 263 s.
 6. Tanaka H. Stsenarii upravleniya proektami v mnogoukladnoy kulture UP: opyt Yaponii. / H. Tanaka // Upravlenie proektami i programmami — №4. 2005.
 7. Babajev V.M. Upravlinnja proektamy: navch. pos. / V.M. Babajev. — Kharkiv: KHNAMGh, 2006. 244 s.
 8. Batenko L.P. Upravlinnya proektami: navch. pos. / L.P. Batenko, O.A. Zagorodnih, V.V. Lischinska — K.: KNEU, 2003. — 231 s.
 9. Nozdrina L.V. Upravlinnya proektami: pidruchnik / L.V. Nozdrina, V.I. Yaschuk, O.I. Polotay /Za zag.red. L.V. Nozdrinoi. K.: Tsentri uchbovoi literaturi, 2010. 432 s.
 10. Dj. Pinto Upravlenie proektami. Tteoriya i praktika menedjmenta / Djeffri K. Pinto per. s angl.. SPb: Piter, 2004. 463 s.
 11. Grashina M.N. O standartizatsii otsenki professionalnogo urovnya menedjеров proektov: suschestvuyuschaya situatsiya i novyie predlojeniya [Elektronniy resurs] / M.N. Grashina, A.V. Platov. — Rejim dostupu: www.fostas.ru/library/GRASHN2_t3.RTF
 12. Novikova O. Innovatsionnyie menedjeryi: postanovka problemyi. URL: allventure.ru/articles/23/#replies_page1
 13. Bushuev S.D. Osnovyi professionalnyih znaniy I sistema otsenki kompetentsii proektnyih menedjеров / S.D. Bushuev, N.S. Bushueva — Kiev: IRIDIUM, 2010. 225 s.

14. Kapitanecj O.M. Pedagoghichna pidgotovka menedzheriv u vyshhykh tekhnichnykh navchaljnykh zakladakh: dys. kand. ped. nauk:13.00.04 / O.M. Kapitanecj. –Vinnycja, 2001. 211 s.
15. Hakimova L.A. Formirovanie innovatsionnyh kompetentsiy vyipuschnikov vuzov posredstvom razvitiya biznes-inkubirovaniya / L.A. Hakimova // Upravlenie innovatsiyami: teoriya, metodologiya, praktika.–2012. № 23. S. 191-195.
16. Rukovodstvo k svodu znaniy po upravleniyu proektami, 5 eizdanie/ Project Management Institute(PMI).–Project Management Institute,Inc., 2012. 614 s.
17. Timanjuk V.M. Obghruntuvannja neobkhidnosti vidnovlennja vykladannja kursu «Intelektualjna vlasnistj» u VNZ Ukrainy / V.M. Timanjuk, I.V. Timanjuk, O.S. Dashkevych // Problemy inzhenerno-pedagoghichnoji osvity. Zbirnyk naukovykh pracj. Vypusk 48-49. – Kh.: UIPA, 2016. S. 218-221.
18. Armenskiy A.E. Innovatsionnaya ekonomika i rol v nej intelektualnoy sobstvennosti / A.E. Armenskiy // Innovatsii. 2009. №11. S. 30-33.